

CLÁR TEAGAISC

RÉAMHRÁ	3
AN LUATH-GHAELGE - MODÚIL LEIBHÉAL 1.....	4
IRU11001 Old Irish Grammar A / Gramadach na Sean-Ghaeilge A	4
IRU11021 Old Irish Sources / Uraiceacht i bhfoinsí na Sean-Ghaeilge.....	4
IRU11041 Early Irish Sagas / Uraiceacht na Sean-Scéalaíochta	5
IRU11002 Old Irish Grammar B / Gramadach na Sean-Ghaeilge B	5
IRU11032 Old Irish Prose / Uraiceacht Próis sa Luath-Ghaeilge.....	5
AN NUA-GHAELGE – MODÚIL LEIBHÉAL 1.....	6
IRU1144Y Ceart & Labhairt na Teanga	6
IRU11401 Nualitríocht T1.....	6
IRU11402 Nualitríocht T2.....	6
IRU11422 Dán Díreach agus Scéalaíocht Chéitinn	7
IRU11431/2 Éire agus an Ghaeilge san Eoraip I.....	7
AN LUATH-GHAELGE - MODÚIL LEIBHÉAL 2.....	8
IRU2200Y Introduction to Old Irish / Uraiceacht Gramadaí II	8
IRU22031 Old Irish Glosses / Gluaiseanna Sean-Ghaeilge	8
IRU22052 Early Irish Sagas II / Uraiceacht na Sean-Scéalaíochta	9
IRU22072 Early Irish Poetry / Filíocht na Sean-Ghaeilge	9
AN NUA-GHAELGE - MODÚIL LEIBHÉAL 2	10
IRU244Y Ceart agus Labhairt na Teanga	10
IRU22511 Nualitríocht.....	10
IRU22421 Litríocht an Bhéaloidis	10
IRU22512 Nuafhilíocht	11
IRU22432 Gaeilge na hAlban.....	11
LUATH-GHAELGE – MODÚIL LEIBHÉAL 3	12
IRU33001/2 History of the Language & Middle Irish Language / Stair na Gaeilge & Meán-Ghaeilge	12
LUATH-GHAELGE – MODÚIL LEIBHÉAL 4	13
IRU4401Y History of the Language / Stair na Gaeilge.....	13
IRU4402Y Middle Irish Language / Uraiceacht Meán-Ghaeilge.....	13
LUATH-GHAELGE- MODÚIL ROGHNACHA LEIBHÉAL 3 / 4.....	14
IRU34032 / IRU43032 Middle Irish Texts / Téacsanna Meán-Ghaeilge	14
IRU34042 / IRU43042 Early Irish Poetry Texts / Filíocht na Sean-Ghaeilge	14
IRU34051 / IRU43051 Ecclesiastical Prose Texts / Prós Eaglasta	15
IRU34061 / IRU43061 Secular Narrative Texts / Scéalaíocht Shaoilta.....	15
IRU44041 Early Irish Law / Dlíthe na Sean-Ré	16

IRU44462 Lámhscríbhinní Na Gaeilge 1700-1900: Scríobhaithe Agus Seachadadh..	16
NUA-GHAEILGE – MODÚIL LEIBHÉAL 3.....	17
IRU33441/2 Ceart agus Labhairt na Teanga	17
IRU33411 nó -2 Gaeilge na hAlban	17
NUA-GHAEILGE – MODÚIL LEIBHÉAL 4.....	18
IRU4440Y Ceapadóireacht	18
NUA-GHAEILGE – MODÚIL ROGHNACHA LEIBHÉAL 3/4	19
IRU33011 Pailéagrafaíocht*.....	19
IRU34631 Filíocht na mBan agus Mná san Fhilíocht*	19
IRU34671 / IRU34681 Dán Díreach*	19
IRU34891 Filíocht Aogáin Uí Rathaille.....	20
IRU34861 Caoineadh Airt Uí Laoghaire*	20
IRU34661 Filíocht na Fiannaíochta.....	20
IRU34831 Cúirt an Mheán Oíche	21
IRU34702 / IRU43702 Litríocht an Bhéaloidis*.....	21
IRU34772 Prós na Linne (Drámaíocht)	21
IRU34762 An Dírbeathaisnéis*	22
IRU34802 Filíoch Shomhairle MhicGill-Eain*	22
IRU34872 Ficsean na Linne (An Cadhnach).....	22
IRU43782 Ficsean Gearr*	23
IRU34732 / IRU43732 Litríocht an Domhain	23
IRU34842 Prós na Nua-Ghaeilge II*	23
IRU34852 / IRU43852 An Fhilíocht Chomhaimseartha	24
NUA-GHAEILGE – MODÚIL ROGHNACHA LEIBHÉAL 4 amháin	25
IRU44411 Gaeilge na hAlban*	25
IRU44421 Scríbhneoireacht Chruthaitheach*	25
IRU44442 Aistriúchán Gairmiúil*.....	25
IRU44462 Lámhscríbhinní Na Gaeilge 1700-1900: Scríobhaithe agus Seachadadh*	26

Tabhair faoi deara nach mbíonn gach ceann de na modúil roghnacha seo thuas ar fáil gach bliain. * le modúil 2025/26

RÉAMHRÁ

Gheobhaidh sibh thíos cur síos ginearálta ar na modúil ar fad i Roinn na Gaeilge. Tharlódh go n-athródh an modh measúnaithe nó an clár teagaisc ó am go ham. Beidh an leagan is déanaí ar fáil ón léachtóir agus ar Blackboard.

You'll find below a general description of all modules in the Department of Irish. Please note that methods of assessment or course content could change from time to time. The most recent version will be available from the lecturer and on Blackboard

AN LUATH-GHAEILGE - MODÚIL LEIBHÉAL 1

IRU11001 Old Irish Grammar A / Gramadach na Sean-Ghaeilge A (5 ECTS)

Léachtóir: Mícheál Hoyne (**Gramadach**) Leathbhliain 1, 2 u/ch sa tseachtain

Teagascóir: Cillian Ó Diomasaigh (**rang teagaisc**) Leathbhliain 1, 1 u/ch sa tseachtain

Measúnú: 66% scrúdú scríofa, 34% ceachtanna gramadaí [scrúdú ar an gcampas 60 nóiméad mar chuid de na scrúduithe oifigiúla ar Sheimeastar 1]

Leabhair: E. G. Quin, Old-Irish Workbook (Dublin 1975) J. Strachan and O. Bergin, Old-Irish Paradigms and Selections from the Old-Irish Glosses (Dublin 1949, srl.) A. Green Old Irish Verbs and Vocabulary (Somerville, MA, 1995)

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU11001 & IRU11002 Gramadach na Sean-Ghaeilge A&B: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- Sean-Ghaeilge chlasaiceach bhunúsach a léamh agus a aistriú
- ortagrafaíocht na Sean-Ghaeilge agus an difríocht idir í agus ortagrafaíocht na Nua-Ghaeilge a thuiscint
- anailís a dhéanamh, agus leas á bhaint as an téarmaíocht chuí, ar struchtúr ghramadach abairtí bunúsacha Sean-Ghaeilge
- coincheap na ‘paradaíme’ a thuiscint agus leas a bhaint as in anailís ghramadaí.
- na príomhdhifríochtaí idir an tSean- agus an Nua-Ghaeilge a aithint agus a mhíniú
- na scileanna anailíse a foghlaimíodh i gcás na Sean-Ghaeilge a úsáid i gcás aon teanga eile
- gluaisceanna a úsáid i gceart

IRU11021 Old Irish Sources / Uraiceacht i bhfoinsí na Sean-Ghaeilge (5 ECTS)

Léachtóir: Seosamh Mac Cárthaigh. 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1

Measúnú: 40% Scrúdú scríofa, 60% aiste. [scrúdú ranga 45 nóiméad i Seachtain 12]

Leabhair: Soláthrófar liosta léitheoireachta

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU11021 Uraiceacht i bhfoinsí na Sean-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- leagan bunúsach den chló Gaelach a léamh agus cur síos a dhéanamh air
- critéir éagsúla dátaíthe a aithint agus iad a úsáid chun lámhscríbhinn a dhátú
- an tSean-Ghaeilge a lonnú go cruinn i gcontanaim níos leithne fhorbairt agus sheachadadh na Gaeilge
- cur síos bunúsach a dhéanamh ar ionad na Gaeilge taobh istigh d’fhortheaghlach na dteangacha Ceilteacha
- an aibítir Ogam a léamh agus cur síos a dhéanamh uirthi
- saintréithe bunúsacha mheadarachtaí na Sean-Ghaeilge a aithint agus cur síos a dhéanamh orthu

IRU11041 Early Irish Sagas / Uraiceacht na Sean-Scéalaíochta (5 ECTS)

Léachtóir: Damian McManus. 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1

Measúnú: 100% aiste.

Leabhair: Soláthrófar liosta léitheoireachta

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU11041 Uraiceacht na Sean-Scéalaíochta: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- na catagóirí éagsúla ina roinntear litríocht na Luath-Ghaeilge a aithint agus cur síos a dhéanamh orthu
- tuiscintí éagsúla na scoláireachta nua-aimseartha i dtaobh nádúr agus fheidhm na seanscéalaíochta dúchais
- anailís a dhéanamh ar mhórghnéithe na beathaisnéise laochúla agus an teampláid sin a chur i bhfeidhm ar na scéalta a léitear
- bunteachtaireacht na scéalta a ndéantar staidéar orthu a aithint
- cur síos a dhéanamh ar thábhacht na seanscéalta do léitheoir an lae inniu
- aiste a scríobh ag baint úsáide as tagairtí líonmhara don leabharliosta lán a thugtar do gach aon seanscéal

IRU11002 Old Irish Grammar B / Gramadach na Sean-Ghaeilge B (10 ECTS)

Léachtóir: Mícheál Hoyne (**Gramadach**) Téarma 2, 2 u/ch sa tseachtain

Teagascóir: Cillian Ó Diomasaigh (**rang teagaisc**) Téarma 2, 1 u/ch sa tseachtain

Measúnú: 66% scrúdú scríofa, 34% ceachtanna gramadaí [scrúdú ar an gcampas 120 nóiméad mar chuid de na scrúduithe oifigiúla ar Sheimeastar 2]

Leabhair: E. G. Quin, Old-Irish Workbook (Dublin 1975) J. Strachan and O. Bergin, Old-Irish Paradigms and Selections from the Old-Irish Glosses (Dublin 1949, srl.) A. Green Old Irish Verbs and Vocabulary (Somerville, MA, 1995)

TORTHAÍ FOGHLAMA (Féach IRU11001 Gramadach na Sean-Ghaeilge A)

IRU11032 Old Irish Prose / Uraiceacht Próis sa Luath-Ghaeilge (5 ECTS)

Léachtóir: Seosamh Mac Cárthaigh. Téarma 2, 1 u/ch sa tseachtain

Measúnú: 100% scrúdú scríofa [scrúdú ranga 45 nóiméad i Seachtain 12]

Leabhair (Gramadach): E. G. Quin, Old-Irish Workbook (Dublin 1975) J. Strachan and O. Bergin, Old-Irish Paradigms and Selections from the Old-Irish Glosses (Dublin 1949, srl.) A. Green Old Irish Verbs and Vocabulary (Somerville, MA, 1995)

Leabhair: J. Strachan & O. Bergin Stories from the Táin (Dublin 1944, srl.) Soláthrófar fótachóipeanna de théacsanna eile.

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU11032 Prós na Sean-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- scéalta próis ar a nós sin in Stories from the Táin (nó scéalta ag leibhéal ar aon dul leo sin) a aistriú go neamhspleách
- formáid na hanailíse ghramadaí a thabhairt chun cuimhne agus a chur i bhfeidhm ar fhoirmeacha eile Sean-Ghaeilge taobh istigh dá leibhéal chumais
- formáid na hanailíse ghramadaí a thabhairt a chur i bhfeidhm ar fhocail Bhéarla agus ar fhocail ó theangacha eile seachas an tSean-Ghaeilge
- gluaiseanna téacsúla a úsáid i gceart

AN NUA-GHAELGE – MODÚIL LEIBHÉAL 1

IRU1144Y Ceart & Labhairt na Teanga (10 ECTS) 2 u/ch sa tseachtain, Bliain iomlán.

Léachtóir: Deirdre Nic Chárthaigh

Measúnú: 60% scrúdú scríofa, 30% scrúdú béil, 10% ceachtanna gramadaí [scrúdú ar an gcampas 120 nóiméad i dtréimhse scrúduithe an tsamhraidh]

NB: Tá sé fíor-thábhachtach pas a ghnóthaí sa scrúdú scríofa sa mhodúl IRU1144Y.

Leabhair: E. Ó Dónaill Gramadach Gan Stró

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU1144Y Ceart & Labhairt na Teanga: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, is éard a bheidh sealbhaithe acu ná

- bunscoileanna scríbhneoireachta sa Nua-Ghaeilge
- tuiscint ar na héagsúlachtaí móra idir dul an Bhéarla agus dul na Gaeilge
- bunscoileanna aistriúcháin (Ó Ghaeilge go Béarla, agus ó Bhéarla go Gaeilge)
- eolas maith ar chomhréir na Gaeilge, ar dhíochlaonadh an ainmfhocail agus ar réimniú na mbriathra
- foclóir saibhir agus stór focal leathan
- cur amach ar fhoghair agus ar fhuaimeanna aon chanúna amháin agus a gceart-úsáid ina chaint féin
- tuiscint ar rithimí nádúrtha na teanga mar atá sí á labhairt ag cainteoirí Gaeilge ó dhúchas
- muinín as a chumas labhairt as Gaeilge
- tuiscint ar thábhacht na haithrise i sealbhú teanga

IRU11401 Nualitríocht T1 (5 ECTS) Léacht agus rang teagaisc sa tseachtain (2 u/ch), T1.

Léachtóir: Pádraig de Paor.

Measúnú: 100% Aiste.

Téacsanna le fógairt sa rang.

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU11401 agus IRU11402 Nualitríocht T1 & T2: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar:

- freagairt go tuisceanach agus go hígair do thacar téacsaí Gaeilge ón 20ú agus an 21ú haois.
- labhairt go heolgaireach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann le seánraí éagsúla nualitríochta (gearrscéal, filíocht srl)
- tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde
- leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta

IRU11402 Nualitríocht T2 (5 ECTS) 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2. (móide rang teagaisc an chéad 4 sheachtain den téarma)

Léachtóir: Pádraig de Paor.

Measúnú: 100% Aiste.

Téacsanna le fógairt sa rang.

TORTHAÍ FOGHLAMA

Féach IRU11401 Nualitríocht T1

IRU11422 Dán Díreach agus Scéalaíocht Chéitinn (5 ECTS) 2 u/ch sa tseachtain,

Téarma 2.

Léachtóir: Deirdre Nic Chárthaigh

Measúnú: 100% scrúdú scríofa. (2 x scrúdú ranga)

Téacs (Céitinn): O. Bergin (eag.): Stories from Keating's History of Ireland, Royal Irish Academy.

Téacs (Dán Díreach): E. Knott: Irish Syllabic Poetry, Dublin Institute for Advanced Studies.

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU11422 Dán Díreach agus Scéalaíocht Chéitinn: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar

- cuntas a thabhairt ar pharaiméadair na Gaeilge Clasaicí agus na Nua-Ghaeilge Moiche
- cur síos buneolasach a dhéanamh ar ról an aosa dána agus eagna le linn na tréimhse
- taitneamh tuisceanach a bhaint as téacsaí áille an Chéitinnigh
- anailís a dhéanamh ar ghramadach Ghaeilge an Chéitinnigh
- aistriúchán a dhéanamh ar na téacsaí;
- na meadarachtaí is tábhachtaí i bhfilíocht na Gaeilge Clasaicí a thuiscint.

IRU11431/2 Éire agus an Ghaeilge san Eoraip I (5 ECTS) 1 u/ch sa tseachtain

IRU11431 – Téarma 1. IRU11432 – Téarma 2 (Léann na hEorpa amháin).

Léachtóir: Pádraig de Paor.

Measúnú: 100% aiste.

Leabhrán ar fáil ó oifig na Roinne. €5.

TORTHAÍ FOGHLAMA

IRU11431 Éire agus an Ghaeilge san Eoraip I: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar

- cuntas cuimsitheach a thabhairt ar stair shóisialta na Gaeilge agus na nGael ón 12ú haois go dtí an lá atá inniu ann
- tagairtí líonmhara a dhéanamh do théacsaí próis agus filíochta ó thréimhsí éagsúla a chaitheann solas ar staid agus ar sheasamh na Gaeilge agus na nGael
- labhairt go cruinn agus go críonna ar pholasaí teanga an rialtais sa chomhaimsir

AN LUATH-GHAEILGE - MODÚIL LEIBHÉAL 2

IRU2200Y Introduction to Old Irish / Uraiceacht Gramadaí II (10 ECTS) 2 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán.

Léachtóir: Mícheál Hoyne (1 u/ch).

Measúnú: 60% scrúdú scríofa, 40% ceachtanna

Teagascóir: Cillian Ó Diomasaigh (**rang teagaisc**) 1 u/ch sa tseachtain

Leabhair: E. G. Quin, *Old-Irish Workbook* (Dublin 1975).

J. Strachan and O. Bergin, *Old-Irish Paradigms and Selections from the Old-Irish Glosses* (Dublin 1949, srl.)

A. Green, *Old Irish Verbs and Vocabulary* (Somerville, MA, 1995)

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU2200Y Uraiceacht Gramadaí II: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- an tSean-Ghaeilge chlasaiceach ag ardleibhéal a léamh agus a aistriú
- córas casta na mbriathra a thuiscint agus a cur síos a dhéanamh air
- córas na n-athruithe tosaigh a mhíniú agus é a chur i gcomparáid lena chómhaith sa Nua-Ghaeilge
- cur síos mionchúiseach a dhéanamh ar dhíochlaonadh an ainmfhocail sa tSeanGhaeilge agus ar chóras forainmneach na Sean-Ghaeilge
- anailís ghramadaí a dhéanamh, ag baint úsáide as an téarmaíocht chuí, ar abairtí ón tSean-Ghaeilge ag ardleibhéal deacrachta
- scileanna na hanailíse gramadaí a foghlaimíodh ón staidéar ar an tSean-Ghaeilge a chur i bhfeidhm ar theangacha eile seachas an tSean-Ghaeilge
- gluaiseanna téacsúla, sanasáin agus foclóirí níos cuimsithí a úsáid i gceart

IRU22031 Old Irish Glosses / Gluaiseanna Sean-Ghaeilge (5 ECTS) 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1.

Léachtóir: Jürgen Uhlich.

Measúnú: 60% ceachtanna, 40% scrúdú scríofa. [scrúdú ar líne 90 nóiméad i Seachtain 12]

Leabhair: J. Strachan & O.J. Bergin, *Old-Irish Paradigms and Selections from the Old-Irish Glosses* (Royal Irish Academy)

R. Thurneysen, *A Grammar of Old Irish* (DIAS)

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU22031 Gluaiseanna Sean-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- gluaiseanna Sean-Ghaeilge a aistriú gan chabhair
- formáid na hanailíse gramadaí ar abairtí iomlána a thabhairt chun cuimhne agus a chur i bhfeidhm ar fhoirmeacha eile Sean-Ghaeilge taobh istigh dá leibhéal chumais
- formáid na hanailíse gramadaí a chur i bhfeidhm ar fhocail Bhéarla agus ar fhocail ó theangacha eile seachas an tSean-Ghaeilge
- gluaiseanna téacsúla, sanasáin agus foclóirí níos cuimsithí a úsáid i gceart

IRU22052 Early Irish Sagas II / Uraiceacht na Sean-Scéalaíochta (5 ECTS) 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2.

Léachtóir: Damian McManus.

Measúnú: 100% aiste

Leabhair: Seachadadh clóscríofa.

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU22052 Uraiceacht na Sean-Scéalaíochta: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- tuiscintí éagsúla na scoláireachta nua-aimseartha i dtaobh nádúr agus fheidhm na sean-scéalaíochta dúchais a phlé go criticiúil
- plé a dhéanamh ar cé acu a léiríonn nó nach léiríonn an tseanscéalaíocht córas sóisialta na haimsire sin mar a chuirtear síos uirthi sa luath-Fhéineachas
- an dioscúrsa i dtaobh ról na ríogachta sa tseanscéalaíocht a phlé agus a mhíniú
- ról na heaglaise i gcruthú na seanscéalaíochta dúchais a aithint agus a mheas
- feidhm bholscaireachta na seanscéalaíochta dúchais a mhíniú
- bandia an fhlaithis agus a rólanna iomadúla sa litríocht a aithint

IRU22072 Early Irish Poetry / Filíocht na Sean-Ghaeilge (5 ECTS) 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2.

Léachtóir: Seosamh Mac Cárthaigh.

Measúnú: 100% scrúdú scríofa

Leabhair: Seachadadh clóscríofa

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU22072 Filíocht na Sean-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- filíocht shiollach na Sean-Ghaeilge a aistriú gan chabhair (ar aon leibhéal deacrachta léi sin a ndearnadh staidéar uirthi le linn an chúrsa)
- anailís a dhéanamh ar mheadrachaí siollacha na Luath-Ghaeilge (aiste ríme, líon na siollaí, uaithne, aicill, uaim, rím inmheánach srl)
- leas a bhaint as torthaí na hanailíse ar mheadracht chun an dán a dhátú go teangeolaíoch
- gluaiseanna téacsúla, sanasáin agus foclóirí níos cuimsithí a úsáid i gceart

AN NUA-GHAEILGE - MODÚIL LEIBHÉAL 2

IRU244Y Ceart agus Labhairt na Teanga (10 ECTS) 2 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán.

Léachtóir: Peter Weakliam

Measúnú: 60% scrúdú scríofa, 30% scrúdú béil, 10% ceachtanna [scrúdú samhraidh]

Leabhair: T. de Bhaldraithe, *English-Irish Dictionary*; N. Ó Dónaill, *Foclóir Gaeilge-Béarla Gramadach Gan Stró*

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU244Y Ceart agus Labhairt na Teanga: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, is éard a bheidh curtha i gcrích acu ná

- na scileanna scríbhneoireachta, a foghlaimíodh sa chéad bhliain, a bheith forbartha agus doimhnithe go mór
- tuiscint níos géire a bheith bainte amach ar na héagsúlachtaí móra idir dul an Bhéarla agus dul na Gaeilge
- scileanna aistriúcháin a bheith forbartha (Ó Ghaeilge go Béarla, agus ó Bhéarla go Gaeilge)
- eolas sármhaith ar chomhréir na Gaeilge, ar dhíochlaonadh an ainmfhocail agus ar réimniú na mbriathra
- foclóir an-saibhir agus stór focal an-leathan a bheith forbartha
- máistreacht ar fhoghair agus ar fhuaimneanna aon chanúna amháin agus a gceart-úsáid
- sárthuisicint ar an teanga mar atá sí á labhairt ag cainteoirí Gaeilge ó dhúchas
- lánmhuinín as a chumas labhairt as Gaeilge
- tuiscint ar thábhacht na haithrise i sealbhú teanga

IRU22511 Nualitríocht (5 ECTS) 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1.

Léachtóir: Pádraig de Paor.

Measúnú: 100% aiste.

Leabhair: Téacsanna a ainmneofar sa rang.

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU22511 Nualitríocht: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, is éard a bheidh sealbhaithe acu ná

- eolas cuimsitheach ar mhórtéacs de chuid nualitríocht na Gaeilge ón 20ú / 21ú céad.
- labhairt go heolgaireach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann le seánra áirithe amháin próis, nó le seánraí éagsúla próis
- tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde
- leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta
- tuiscint ar ionad an téacs sa traidisiún

IRU22421 Litríocht an Bhéaloidis (5 ECTS) 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1.

Léachtóir: Máire Ní Bháin.

Measúnú: 100% scrúdú scríofa.

Leabhair: S. Ó Duilearga (eag.) *Leabhar Sheáin Uí Chonaill* (Brún & Ó Nualláin).
Leabhair eile a fhógrófar sa rang

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU22421 Litríocht an Bhéaloidis: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, is éard a bheidh sealbhaithe acu ná

- forléargas leathan ar ghnéithe iliomadacha an bhéaloidis
- tuiscint ar nádúr an tseanscéil agus ar a sheachadadh
- cumas sainmhíniú a dhéanamh ar na seánraí difriúla scéalaíochta sa bhéaloidias
- eolas údarásach ar dheasghnátha agus ar fhéiltí na bliana in Éirinn.

IRU22512 Nuafhilíocht (5 ECTS) 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2.

Léachtóir: Pádraig de Paor.

Measúnú: 100% aiste.

Leabhair: Le fógairt sa rang

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU22512 Nuafhilíocht: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar:

- saothar le filí éagsúla a mheas agus a thuiscint
- taitneamh a thabhairt do roinnt dánta agus freagairt go híogair, go tuisceanach agus go pearsanta dóibh
- dánta aonair a chur i gcomhthéacs an traidisiúin agus sainfhoclóir an chriticis a ionramháil

IRU22432 Gaeilge na hAlban (5 ECTS) 2 u/ch sa tseachtain, Téarma 2.

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh.

Measúnú: 70% scrúdú scríofa & 20% ceachtanna baile & 10% físeán

Leabhair: B. Robertson & I. Taylor, *Gaelic: A complete course for beginners* (Hodder & Stoughton); seachadadh clóscríofa.

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU22432 Gaeilge na hAlban: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar:

- na cosúlachtaí agus éagsúlachtaí idir Gaeilge na hÉireann agus Gaeilge na hAlban a aithint
- foghair agus fuaimeanna Ghaeilge na hAlban a thuiscint agus aithris a dhéanamh orthu
- bunchomhrá a bheith aige as Gaeilge na hAlban
- labhairt agus scríobh san aimsir chaite agus san aimsir fháistineach (na briathra rialta ach go háirithe)
- fíorthéacsaí simplí a léamh agus a thuiscint.

LUATH-GHAELGE – MODÚIL LEIBHÉAL 3

IRU33001/2 History of the Language & Middle Irish Language / Stair na Gaeilge & Meán-Ghaeilge

(5 + 5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Seimeastar 1 & 2)

Léachtóir: (Stair na Gaeilge) Seim 1: Seosamh Mac Cárthaigh. Seim 2: Christina Cleary.

Léachtóir: (Meán-Ghaeilge) Seim 1 & 2: Mícheál Hoyne

Measúnú: 100% scrúdú scríofa (50% Scrúdú Stair na Gaeilge, 50% Scrúdú Meán-Ghaeilge – scrúdú i 'chaon cheann ag deireadh gach seimeastar)

Leabhair: (St.G.): D. McManus, *A Guide to Ogam* (Maynooth). K. McCone, *Towards a Relative Chronology of Ancient and Medieval Celtic Sound Change* (Maynooth). P. Russell, *An Introduction to the Celtic Languages* (London/New York).

Leabhair: (MG): Seachadadh clóscríofa. K. McCone, *The Early Irish Verb*.

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU33001/2: (Stair na Gaeilge):- I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- cur síos mionchúiseach a dhéanamh ar struchtúr, ar fhorbairt agus ar úsáid na haibítire Ogam
- aon inscríbhinn Ogam a dhátú go teangeolaíoch
- príomhthréimhsí i bhforbairt na Luath-Ghaeilge (an Ghaeilge phrimitíveach, an Ghaeilge ársa, an Luath-SheanGhaeilge ach go háirithe) a shainmhíniú go cruinn mionchúiseach
- cuntas a thabhairt ar na príomhchlaohluithe fóineolaíocha idir na tréimhsí sin
- an t-eolas seo a chur i bhfeidhm ar fhocail ón Laidin sa tSean-Ghaeilge chun dáta na hiasachta a mheas

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU33001/2: (Meán-Ghaeilge):- I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- cuntas a thabhairt ar fhoinsí na Meán-Ghaeilge
- míniú a thabhairt ar an 'Mheán-Ghaeilge' a bheith ar fáil i lámhscríbhinní ó thréimhse na Sean-Ghaeilge
- príomhfhorbairtí na Meán-Ghaeilge, ó thaobh na foineolaíochta agus na hortagrafaíochta de, a mhíniú
- cur síos a dhéanamh ar ainmfhocal na Meán-Ghaeilge i gcodarsnacht leis an ainmfhocal sa tSean-Ghaeilge
- cur síos a dhéanamh ar agus míniú a thabhairt ar an simpliú a dhéantar sa Mheán-Ghaeilge ar chomhbhriathar na Sean-Ghaeilge

LUATH-GHAEILGE – MODÚIL LEIBHÉAL 4

IRU4401Y History of the Language / Stair na Gaeilge

(10 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán)

Léachtóir: Seim 1: Seosamh Mac Cárthaigh. Seim 2: Christina Cleary.

Measúnú: 100% scrúdú scríofa

Leabhair: Seachadadh clóscríofa

K. McCone, *Towards a relative chronology of ancient and medieval Celtic sound change* (Maynooth 1996)

O. Szemerényi, *Introduction to Indo-European linguistics* (Oxford 1996)

W.B. Lockwood, *Indo-European philology* (London 1969/1971)

W.B. Lockwood, *A panorama of Indo-European languages* (London 1972).

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU4401Y History of the Language / Stair na Gaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- ionad teangeolaíoch na Gaeilge taobh istigh d'fhortheaghlach na dteangacha Ceilteach a mheas agus a phlé ag ardleibhéal
- ionad na dteangacha Ceilteacha taobh istigh d'fhortheaghlach na dteangacha Ind-eorpacha a mheas agus a phlé ag bunleibhéal
- comparáidí bunúsacha a dhéanamh idir focail Ghaeilge agus focail ghaolmhara i dteangacha Ind-Eorpacha (cuirim i gcas, sa Ghotais, sa Sean-Bhéarla srl) agus i dteangacha ársa ar nós na Laidine, na Sean-Ghréigise agus na Sanscraite.
- comparáidí níos sofaisiticiúla a dhéanamh idir focail Ghaeilge agus focail ghaolmhara sna teangacha Ceilteacha eile
- cuntas a thabhairt ar an príomhathruithe fóineolaíocha ón Ind-Eorpais go dtí an Cheiltis go dtí an tSean-Ghaeilge
- cur síos struchtúrtha a sholáthar ar roinnt áirithe para-daímeanna deilbhíochta sa Ghaeilge agus i dteangacha gaolmhara (ainmfhocail o-ghas and ā-ghas ach go príomha)
- inscibhinní Gaillise a léamh agus a léirmhíniú

IRU4402Y Middle Irish Language / Uraiceacht Meán-Ghaeilge

(10 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán)

Léachtóir: Mícheál Hoyne. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa

Leabhair: Seachadadh clóscríofa

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU4402Y Middle Irish Language / Uraiceacht Meán-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- cur síos a dhéanamh agus míniú a thabhairt ar phríomhfhorbairtí na bhfoirceann pearsanta i mbriathra na Meán-Ghaeilge
- torthaí an athraithe i stádas *ro* (ó mhír réamhbhriathartha go mír chónasctha) ar chóras na mbriathra a mhíniú agus a phlé
- na príomhfhorbairtí a tháinig ar an gclásal coibhneasta agus ar chóras na bhforainmneacha sa Mheán-Ghaeilge a phlé agus a mhíniú
- cuntas a thabhairt ar shaintréithe diagnóiseacha na Meán-Ghaeilge

LUATH-GHAELGE- MODÚIL ROGHNACHA LEIBHÉAL 3 / 4

IRU34032 / IRU43032 Middle Irish Texts / Téacsanna Meán-Ghaeilge

(5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Mícheál Hoyne. **Measúnú:** 66% scrúdú ranga agus 34% aiste

Leabhair: Téacsanna a fhógrófar sa rang

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34032 / IRU43032 Téacsanna Meán-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- téacsanna roghnaithe Meán-Ghaeilge a léamh agus a aistriú óna mbunleaganacha sna lámhscríbhinní
- seachadadh téacsanna Meán-Ghaeilge ó thréimhsí éagsúla a chur i gcomparáid lena chéile
- saintréithe na Meán-Ghaeilge a aithint agus cuntas a thabhairt orthu
- cóipeanna difriúla d'aon téacs amháin a chur i gcomparáid lena chéile agus argóint a dhéanamh ar son eagráin chriticiúil áirithe amháin a roghnú
- na scileanna anailíse a foghlaimíodh le linn na gcúrsaí eile a chur i bhfeidhm ar théacsanna Meán-Ghaeilge d'fhonn anailís, idir theangeolaíoch is liteartha, a sholáthar

IRU34042 / IRU43042 Early Irish Poetry Texts / Filíocht na Sean-Ghaeilge

(5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Christina Cleary. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa

Leabhair: Téacsanna a fhógrófar sa rang

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34042 /IRU43042 Filíocht na Sean-Ghaeilge: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- filíocht shiollach na Sean-Ghaeilge a aistriú gan chabhair (meánleibhéal deacrachta)
- anailís a dhéanamh ar mheadarachtaí siollacha na Luath-Ghaeilge (aiste ríme, líon na siollaí, uaithne, aicill, uaim, rím inmheánach srl)
- leas a bhaint as torthaí na hanailíse ar mheadarachtaí chun dán a dhátú go teangeolaíoch
- cuntas a thabhairt ar na critéir neamhtheangeolaíocha atá ann chun dán a dhátú
- cuntas a thabhairt ar ábhar liteartha na filíochta faoi staidéar agus ar a comhthéacs

IRU34051 / IRU43051 Ecclesiastical Prose Texts / Prós Eaglasta

(5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Seosamh Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa

Leabhair: Téacsanna a fhógrófar sa rang

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34051 / IRU43051 Prós Eaglasta: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- na seánraí éagsúla den phrós eaglasta na seanlitríochta dúchais a mhíniú agus a phlé
- príomhghnéithe na naomhbheathaisnéise a mhíniú
- téacsanna deacra próis eaglasta a aistriú óna mbunleagan faoi mar atá siad sna lámhscríbhinní
- leaganacha éagsúla d'aon téacs amháin a chur i gcomparáid agus i gcodarsnacht lena chéile agus argóint a dhéanamh chun roghnú aon eagráin chriticiúil áirithe amháin a chosaint
- cuntas a thabhairt ar na bunchritéir teangeolaíochta chun téacs a dhátú
- cuntas a thabhairt ar ábhar liteartha agus ar chomhthéacs an téacs
- taighde neamhspleách a dhéanamh i réimse na critice téacsúla

IRU34061 / IRU43061 Secular Narrative Texts / Scéalaíocht Shaolta (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Jürgen Uhlich. **Measúnú:** 66% scrúdú ranga agus 34% aiste

Leabhair: Téacsanna a fhógrófar sa rang

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34061 / IRU43061 Scéalaíocht Shaolta: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- téacsanna próis sa Luath-Ghaeilge (meánleibhéal deacrachta) a aistriú óna mbunleaganacha sna lámhscríbhinní
- leaganacha éagsúla d'aon téacs amháin a chur i gcomparáid agus i gcodarsnacht lena chéile agus argóint chosanta a dhéanamh chun an rogha ar aon eagráin chriticiúil áirithe amháin a úsáid
- cuntas a thabhairt ar na critéir theangeolaíochta a úsáidtear chun téacs a dhátú
- cuntas a thabhairt ar na critéir neamhtheangeolaíochta a úsáidtear chun téacs a dhátú
- cuntas a thabhairt ar ábhar liteartha agus ar chomhthéacs an téacs
- taighde neamhspleách a dhéanamh i réimse na critice téacsúla

IRU44041 Early Irish Law / Dlíthe na Sean-Ré

(5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Mícheál Hoyne. **Measúnú:** 100% scrúdú scríofa (scrúdú ranga)

Leabhair: Seachadadh clóscríofa. F. Kelly, *A Guide to early Irish law* (DIAS)

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU44041 Early Irish Law / Dlíthe na Sean-Ré: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a dhéanamh i gceart, beidh siad ábalta ar

- an téacs dlítheach *Gúbretha Caratniad* a mhíniú agus a phlé
- *Gúbretha Caratniad* a chur i gcomparáid le téacsanna níos coinbhinsiúnta de chuid dhlíthe na sean-ré
- cur síos a dhéanamh agus míniú a thabhairt ar an gconspóid a bhain le breithiúnais Charatnia
- breithiúnais Charatnia a mhíniú i gcomhthéacs choinbhinsiúin dhlíthe na sean-ré
- anailís a dhéanamh ar theanga agus ar théarmaíocht *Gúbretha Caratniad*
- tábhacht lucht scríofa na ngluaiseanna, maidir le tuiscint agus seachadadh téacsanna dhlíthe na sean-ré, a mhíniú agus a phlé

IRU44462 Lámhscríbhinní Na Gaeilge 1700-1900: Scríobhaithe Agus

Seachadadh (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Deirdre Nic Chárthaigh. **Measúnú:** 100% measúnú leanúnach

Leabhair: Seachadadh clóscríofa

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU44462 Lámhscríbhinní Na Gaeilge 1700-1900: Scríobhaithe agus

Seachadadh: Tar éis dóibh an modúl seo a chur i gcrích go sásúil beidh rannpháirtithe in ann cur síos a dhéanamh ar an gcomhthéacs inar breacadh lámhscríbhinní na Gaeilge san ochtú agus sa naoú haois déag. Beidh cur amach acu ar shaothair cuid de na scríobhaithe is iomráití ón tréimhse sin (m.sh. Mícheál Óg Ó Longáin, Eoghan Ó Caoimh), agus ar chuid de na pátrúin agus bailitheoirí is tábhachtaí a raibh baint acu le caomhnú na lámhscríbhinní. Beidh eolas ag rannpháirtithe ar na bailiúcháin ina bhfuil lámhscríbhinní seo ar caomhnú in Éirinn agus thar lear.

Spriocanna Foghlama

- anailís a dhéanamh ar thraidisiún na lámhscríbhinní Gaeilge idir 1700-1800;
- plé a dhéanamh ar scríobhaithe, ar phátrúin agus ar bhailiúcháin
- iniúchadh a dhéanamh ar ábhar agus leagan amach na lámhscríbhinní

NUA-GHAELGE – MODÚIL LEIBHÉAL 3

IRU33441/2 Ceart agus Labhairt na Teanga

(5+5 ECTS, 2 u/ch sa tseachtain, Seim 1&2)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh

Measúnú: 60% scrúdú scríofa & 30% scrúdú béil & 10% ceachtanna baile

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU33441/2 Ceart agus Labhairt na Teanga

I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, is éard a bheidh curtha i gcrích aige (ag tógáil dó ar IRU2244Y) ná

- a scileanna scríbhneoireachta a bheith forbartha go mór
- sárthuiscint a bheith bainte amach aige ar an ghaol idir cuspóir scríbhneora, a stíl agus a lucht léitheoireachta
- scileanna cumasacha aistriúcháin a bheith forbartha aige (Ó Bhéarla go Gaeilge agus ó Ghaeilge go Béarla)
- tuiscint chríochnúil ar an aidiacht agus ar an mhír choibhneasta.

IRU33411 nó -2 Gaeilge na hAlban (5 ECTS, 2 u/ch sa tseachtain, Seim 1 nó 2)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh (Gaeilge & Gàidhlig)

Measúnú: 70% scrúdú scríofa & 20% ceachtanna baile & 10% físeán

Torthaí Foghlama: I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, beidh an mac léinn (ag tógáil dó ar IRU22432) ábalta ar

- na cosúlachtaí agus éagsúlachtaí idir Gaeilge na hÉireann agus Gaeilge na hAlban a aithint ag leibhéal níos doimhne
- foghair agus fuaimeanna Ghaeilge na hAlban a thuiscint ar shlí níos leithne agus aithris a dhéanamh orthu ar shlí níos cumasaí
- comhrá líofa go leor a bheith aige as Gaeilge na hAlban
- labhairt agus scríobh san aimsir chaite, san aimsir fháistineach agus sa mhodh choinníollach (na briathra uilig idir rialta is neamhrialta)
- téacsaí níos dúshlánaí a léamh agus a thuiscint (litríocht agus saothar iriseoireachta san áireamh)
- nuacht an raidió a thuiscint (le treoir).

NUA-GHAEILGE – MODÚIL LEIBHÉAL 4

IRU4440Y Ceapadóireacht (10 ECTS, 2 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh.

Measúnú: 60% scrúdú scríofa [scrúdú foirmeálta 2 u/ch], 30% scrúdú béil, 10% measúnú leanúnach

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU4440Y Ceapadóireacht: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, is éard a bheidh curtha i gcrích acu (ag tógáil dóibh ar IRU33441/2) ná

- a scileanna scríbhneoireachta a bheith forbartha go mór
- máistreacht a bheith bainte amach ar dhul na Gaeilge
- scileanna cumasacha aistriúcháin a bheith forbartha go maith (Ó Bhéarla go Gaeilge agus ó Ghaeilge go Béarla)
- tuiscint chríochnúil ghramadach agus ar chomhréir na Nua-Ghaeilge
- bunsraith mhaith a bheith leagtha síos le haghaidh slí bheatha a bhaint amach in earnáil na teanga

NUA-GHAEILGE – MODÚIL ROGHNACHA LEIBHÉAL 3/4

IRU33011 Pailéagrafaíocht* (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Deirdre Ní Chárthaigh .

MEASÚNÚ: Scrúdú 1 u/ch ag deireadh an téarma.

Cuid thar a bheith luachmhar d'oidhreacht na hÉireann is ea lámhscríbhinní na Gaeilge. Tá Roinn na Gaeilge i bhfoisceacht siúlóid ghearr de mhórchnuasaigh lámhscríbhinní Leabharlann Choláiste na Tríonóide, Leabharlann Náisiúnta na hÉireann ar Shráid Chill Dara agus Acadamh Ríoga na hÉireann ar Shráid Dhásain, agus tá na seoda is spéisiúla ar fáil ar líne freisin (ag isos.dias.ie). Nár mhaith leat bheith in ann iad a léamh? Is éasca an cheird a fhoghlaim ach an treoir cheart a fháil. Bainfidh tú taitneamh as na ceardlanna praiticiúla seo, agus is gearr go mbeidh tú i do shaineolaí.

IRU34631 Filíocht na mBan agus Mná san Fhilíocht*

(5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Deirdre Ní Chárthaigh. **Measúnú:** 40% measúnú leanúnach, 60% Aiste. Sonraí le tabhairt sa rang.

Imlíne ar an modúl:

- Roinnfear an cúrsa seo ina dhá leath.
- Díreofar sa chéad chuid ar dhánta a chum mná in Éirinn agus in Albain sa seachtú haois déag. Déanfar mionléamh ar na téacsanna féin agus pléifear an comhthéacs stairiúil agus liteartha as ar fáisceadh iad.
- Díreofar sa dara leath den chúrsa ar an léiriú a rinneadh ar mhná agus ar an mbanúlacht sna dánta grá a cumadh le linn na tréimhse céanna.

IRU34671 / IRU34681 Dán Díreach* (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Mícheál Hoyne. **Measúnú:** 100% measúnú leanúnach (2 thasc)

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34671 / IRU34681 Dán Díreach I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, beidh sé ábalta ar

- rogha dánta sa NuaGhaeilge Chlasaiceach a léamh agus a thuiscint
- meadarachtaí na ndánta leagtha síos a thuiscint agus a mhíniú
- saintréithe na Gaeilge Clasaicí a aithint agus a phlé
- tábhacht na hoiliúna i scoileanna na mbard do ghairm na filíocht sa tréimhse a thuiscint, a mheas agus a phlé
- cuntas a thabhairt ar théamaí móra an dána dhírigh
- cur síos a dhéanamh ar nádúr an ghaoil idir an file agus a phátrúin
- dul i mbun eagarthóireachta ar théacs

IRU34891 Filíocht Aogáin Uí Rathaille (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34891 Filíocht Aogáin Uí Rathaille I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, is éard a bheas sealbhaithe aige ná:

- beidh siad faoi dhraíocht ag saothar an fhile fhíorthábhachtaigh seo;
- beidh na scileanna teanga acu atá de dhíth chun a chuid filíochta a léamh gan mórán dua;
- beidh tuiscint acu ar mheadarachtaí na ndánta agus ar an tslí len iad a léamh os ard;
- beidh eolas acu ar bheathaisnéis an fhile agus ar chomhthéacs stairiúil a chuid dánta;
- beidh ar a gcumas na príomhthéamaí agus na príomhíomhánna ina chuid filíochta a aithint agus a phlé;
- beidh forbairt déanta acu ar a gcuid scileanna taighde agus láithrithe trí dhul i ngleic leis an ábhar seo.

IRU34861 Caoineadh Airt Uí Laoghaire* (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34861 Caoineadh Airt Uí Laoghaire I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, beidh sé ábalta ar

- Na scileanna teanga atá de dhíth chun ‘Caoineadh Airt Uí Laoghaire’ agus véarsaíocht mhacasamhalach eile a léamh gan mórán dua
- Tuiscint ar mheadracht an dán
- Eolas an-mhaith focal-ar-fhocal ar an dán féin
- Tuiscint chruinn ar an gcomhthéacs stairiúil inar cumadh an dán
- Tuiscint mhaith ar thraidisiún na caointeoireachta i gcoitinne
- An cumas chun na príomhthéamaí agus íomhánna a aithint agus a phlé
- Scileanna ginearálta teanga, scileanna taighde agus scileanna láithrithe a bheith forbartha trí ghabháil i ngleic leis an ábhar seo.

IRU34661 Filíocht na Fiannaíochta (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34661 Filíocht na Fiannaíochta I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar:

- véarsaíocht na fiannaíochta a léamh agus a thuiscint
- cuntas a thabhairt ar pharaiméadair an ábhair agus ar an chomhthéacs staire inar cumadh an véarsaíocht seo
- a léiriú go bhfuil sáreolas acu ar laoithe áirithe agus buneolas ar roinnt mhaith véarsaíochta eile
- na ciútaí liteartha agus na móitífeanna is tábhachtaí a aithint
- a léiriú go bhfuil tuiscint phearsanta acu ar sheachadadh na filíochta seo
- a léiriú go bhfuil tuiscint phearsanta acu ar thaibhléiriú na filíochta seo.

IRU34831 Cúirt an Mheán Oíche (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 1)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34831 Cúirt an Mheán Oíche I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar

- na scileanna teanga atá de dhíth chun Cúirt an Mheán Oíche agus véarsaíocht mhacasamhalach eile a léamh gan mórán dua;
- tuiscint ar mheadracht an dán;
- tuiscint mheasartha ar an chomhthéacs stairiúil inar cumadh an dán;
- eolas maith ar bheathaisnéis an fhile;
- eolas an-mhaith focal-ar-fhocal ar an dán;
- an cumas chun na príomhthéamaí agus íomhánna a aithint agus a phlé;
- teoiric phearsanta a bheith forbartha aige faoi cén fáth ar cumadh an dán;
- scileanna ginearálta teanga, scileanna taighde agus scileanna láithrithe a bheith forbartha trí ghabháil i ngleic leis an ábhar seo.

IRU34702 / IRU43702 Litríocht an Bhéaloidis*

(5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Máire Ní Bháin. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34702 / IRU43702 Litríocht an Bhéaloidis: I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, beidh sé (ag tógáil dó ar IRU22421)

- ar an eolas faoin taighde scolártha i dtaobh fhorbairt an bhéaloidis
- in ann staidéar mionsonraitheach téamúil a dhéanamh ar an seanscéal traidisiúnta
- eolach faoi nósanna traidisiúnta na hÉireann faoi mar a léirítear iad sa bhéaloideas
- eolach ar shaothar na mbailitheoirí móra tábhachtacha béaloidis
- eolach ar na slite éagsúla atá ann chun teacht ar fhoinsí béaloidis, cartlann Choláiste na hOllscoile san áireamh

IRU34772 Prós na Linne (Drámaíocht) (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34772 Prós na Linne I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta, ag tógáil dóibh ar IR2052 ar

- mhionléamh a dhéanamh ar mhórtéacs nó ar mhórtéacsaí de chuid nualitríocht na Gaeilge ón 20ú / 21ú céad
- labhairt go heolgaiseach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann le seánra áirithe amháin próis / nó le seánraí éagsúla próis
- tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde
- leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta
- tuiscint ar ionad an téacs / na dtéacsaí sa traidisiún
- cuntas a thabhairt ar na príomhléanna a dhéantar ar nualitríocht na Gaeilge
- stíleanna, móitífeanna agus ciútaí liteartha a aithint agus a phlé ag ardleibhéal

IRU34762 An Dírbeathaisnéis*

(5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34762 Prós na Linne I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige, beidh sé ábalta, ag tógáil dó ar IRU22511/2 ar I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige:

- Beidh cur amach ag an mhac léinn ar shaothair thábhachtacha dírbheathaisnéise na Gaeilge agus é in inmhe ar thaitneamh a thabhairt do na seodaibh seo;
- labhairt go heolgaiseach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann leis an seánra;
- Beidh an mac léinn ábalta ar na ceistanna coigilteacha seo a leanas a phlé go tomhaiste: Cad é an rud is dírbheathaisnéis Ghaeltachta ann? Cad é ról an eagarthóra sa dírbheathaisnéis Ghaeltachta? Cad é an luach liteartha atá leis an dírbheathaisnéis? Cén fáth a scríobhann daoine saothair dhírbheathaisnéise? Cad is ‘fírinne’ ann i gcás na dírbheathaisnéise?
- Beidh an mac léinn ábalta tagairt a dhéanamh d’fhoinsí difriúla taighde agus leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta.

IRU34802 Filíoch Shomhairle MhicGill-Eain* (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh. **Measúnú:** 100% aiste

Filíocht duine de na filí is fearr riamh sa Ghaeilge in Éirinn nó in Albain. Díreoimid ar dhán tábhachtach amháin gach seachtain.

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34802 Filíocht Shomhairle MhicGill-Eain I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta ar

- shaothar an fhile mhóir seo a mheas agus a thuiscint;
- thaitneamh a thabhairt do roinnt dá dhánta agus freagairt go híogair, go tuisceanach agus go pearsanta dóibh;
- dhánta aonair a chur i gcomhthéacs shaothar iomlán an fhile agus i gcomhthéacs chúinsí a bheatha;
- thagairt a dhéanamh d’fhoinsí difriúla taighde, agus leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta.

IRU34872 Ficsean na Linne (An Cadhnach) (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34872 Ficsean Gearr I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige:

- mhionléamh a dhéanamh ar mhórthéacs nó ar mhórthéacsaí de chuid litríocht an Chadhnaigh
- labhairt go heolgaiseach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann le seánraí éagsúla próis
- tagairt a dhéanamh d’fhoinsí difriúla taighde
- leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta
- tuiscint ar ionad an téacs / na dtéacsaí sa traidisiún
- cuntas a thabhairt ar na príomhléanna a dhéantar ar nualitríocht na Gaeilge
- stíleanna, móitífeanna agus ciútaí liteartha a aithint agus a phlé ag ardleibhéal

IRU43782 Ficsean Gearr* (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU43782 Ficsean Gearr I ndiaidh don mhac léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach aige:

- mhionléamh a dhéanamh ar mhóorthéacs nó ar mhóorthéacsaí de chuid nualitríocht na Gaeilge ón 20ú / 21ú céad
- labhairt go heolgaiseach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann le seánra áirithe amháin próis / nó le seánraí éagsúla próis
- tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde
- leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta
- tuiscint ar ionad an téacs / na dtéacsaí sa traidisiún
- cuntas a thabhairt ar na príomhléanna a dhéantar ar nualitríocht na Gaeilge
- stíleanna, móitífeanna agus ciútaí liteartha a aithint agus a phlé ag ardleibhéal

IRU34732 / IRU43732 Litríocht an Domhain (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34732 / IRU43732 Litríocht an Domhain I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu:

- Beidh cur amach acu ar shaothair thábhachtacha de chuid litríocht an domhain atá aistrithe go Gaeilge agus é in inmhe ar thaitneamh a thabhairt do na seodaibh seo;
- Beidh cur amach acu ar na bealaí difriúla ina gcuireann aistritheoirí liteartha chuig a ngnó agus ar na slite ina gcuireann lucht critice síos ar mhodhanna éagsúla oibre sin na n-aistritheoirí;
- Beidh siad ábalta ar na ceisteanna coigilteacha seo a leanas a phlé go tomhaiste: Cad é an luach atá leis an litríocht? Cén fáth a léann daoine? Cad é an rud is nualitríocht ann? Cad é a dhéanann 'clasaic' de shaothar amháin thar saothar eile?
- Beidh an mac léinn ábalta tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde agus leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta.

IRU34842 Prós na Nua-Ghaeilge II* (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU34842 Prós na Linne I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad ábalta, ag tógáil dóibh ar IRU22511/2 ar

- mhionléamh a dhéanamh ar mhóorthéacs nó ar mhóorthéacsaí de chuid nualitríocht na Gaeilge ón 20ú / 21ú céad
- labhairt go heolgaiseach agus go léannta ar na coinbhinsiúin agus ar na nósanna a bhaineann le seánra áirithe amháin próis / nó le seánraí éagsúla próis
- tagairt a dhéanamh d'fhoinsí difriúla taighde
- leas a bhaint as sainfhoclóir an chriticis agus na léirmheastóireachta
- tuiscint ar ionad an téacs / na dtéacsaí sa traidisiún
- cuntas a thabhairt ar na príomhléanna a dhéantar ar nualitríocht na Gaeilge
- stíleanna, móitífeanna agus ciútaí liteartha a aithint agus a phlé ag ardleibhéal

IRU34852 / IRU43852 An Fhilíocht Chomhaimseartha

(5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Pádraig de Paor. **Measúnú:** 100% aiste

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU43852 An Fhilíocht Chomhaimseartha I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad, ag tógáil dóibh ar IRU22511/2, ábalta ar

- saothar le filí éagsúla a mheas, a thuiscint agus a mhionléamh;
- taitneamh a thabhairt do roinnt dánta agus freagairt go híogair, go tuisceanach, go neamhspleách agus go pearsanta dóibh i gcur i láthair ó bhéal agus in aiste scríofa
- stíleanna, móitífeanna agus ciútaí liteartha a aithint agus a phlé
- dánta aonair a chur i gcomhthéacs an traidisiúin
- cuntas a thabhairt ar na príomhléamhanna a dhéantar ar nualitríocht na Gaeilge
- sainfhoclóir an chriticis a ionramháil

NUA-GHAEILGE – MODÚIL ROGHNACHA LEIBHÉAL 4 amháin

IRU44411 Gaeilge na hAlban* (10 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Bliain Iomlán)

Léachtóir: Eoin Mac Cárthaigh.

Measúnú: 70% scrúdú scríofa & 20% ceachtanna baile & 10% físeán

Leabhair: Seachadadh clóscríofa.

B. Robertson & I. Taylor, *Gaelic: A complete course for beginners* (Hodder & Stoughton)

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU44411 Gaeilge na hAlban: I ndiaidh do mhic léinn obair an mhodúil seo a bheith déanta go dílis díograiseach acu, beidh siad, ag tógáil dóibh ar IRU33441/2, in ann:

- na cosúlachtaí agus éagsúlachtaí idir Gaeilge na hÉireann agus Gaeilge na hAlban a aithint ag leibhéal níos doimhne fós;
- foghair agus fuaimeanna Ghaeilge na hAlban a ionramháil agus a shealbhú ar shlí níos cumasaí fos (cúrsaí reatha san áireamh);
- comhrá líofa go leor a bheith aige as Gaeilge na hAlban faoi réimse níos leithne ábhar (cúrsaí reatha san áireamh);
- téacsaí níos dúshlánaí fós a léamh agus a thuiscint (litríocht agus saothar iriseoireachta san áireamh)
- cláracha raidió a thuiscint (gan mórán cabhrach).

IRU44421 Scríbhneoireacht Chruthaitheach* (5 ECTS, 2 u/ch gach coicís, Téarma 1)

Léachtóir: Áine Ní Ghlinn

MEASÚNÚ: Measúnú leanúnach (Dhá phíosa le scríobh, ceann i lár an téarma agus ceann ag deireadh an téarma. (50% & 50%).

CUR SÍOS AR AN MODÚL: Tá féith na scríbhneoireachta ionainn ar fad ach teacht uirthi agus í a fhorbairt. Cén duine is fearr leis an gCadhach nó an Caitlín Maude ionat a aimsiú ná an file agus scríbhneoir Áine Ní Ghlinn? Bainfidh tú taitneamh agus tairbhe as an gcúrsa cairdiúil réchúiseach seo. Agus cá bhfios cé na mórshaothair a thiocfaidh as?

IRU44442 Aistriúchán Gairmiúil* (5 ECTS, 2 u/ch gach coicís, Téarma 2)

Léachtóir: Seán Mac Cathail Riabhaigh

MEASÚNÚ: Measúnú leanúnach - dhá cheacht bheaga le déanamh ag na mic léinn (2 x 25%) agus scrúdú ranga (50%).

CUR SÍOS AR AN MODÚL: Is iomaí sin téacs a d'aistrigh tú le cúpla bliain, ach tá scileanna ar leith ag teastáil le bheith i d'aistritheoir gairmiúil. Sna ceardlanna praiticiúla seo, foghlaimoidh tú slám de na scileanna sin ó aistritheoir gairmiúil a bhfuil na cleasa ar fad aici agus taithí na mblianta ar an gceird.

IRU44462 Lámhscríbhinní Na Gaeilge 1700-1900: Scríobhaithe agus

Seachadadh* (5 ECTS, 1 u/ch sa tseachtain, Téarma 2)

Léachtóir: Deirdre Nic Chárthaigh. **Measúnú:** 100% measúnú leanúnach

Leabhair: Seachadadh clóscríofa

TORTHAÍ FOGHLAMA IRU44462 Lámhscríbhinní Na Gaeilge 1700-1900: Scríobhaithe agus

Seachadadh: Tar éis dóibh an modúl seo a chur i gcrích go sásúil beidh rannpháirtithe in ann cur síos a dhéanamh ar an gcomhthéacs inar breacadh lámhscríbhinní na Gaeilge san ochtú agus sa naoú haois déag. Beidh cur amach acu ar shaothair cuid de na scríobhaithe is iomráití ón tréimhse sin (m.sh. Mícheál Óg Ó Longáin, Eoghan Ó Caoimh), agus ar chuid de na pátrúin agus bailitheoirí is tábhachtaí a raibh baint acu le caomhnú na lámhscríbhinní. Beidh eolas ag rannpháirtithe ar na bailiúcháin ina bhfuil lámhscríbhinní seo ar caomhnú in Éirinn agus thar lear.

Spriocanna Foghlama

- anailís a dhéanamh ar thraidisiún na lámhscríbhinní Gaeilge idir 1700-1800;
- plé a dhéanamh ar scríobhaithe, ar phátrúin agus ar bhailiúcháin
- iniúchadh a dhéanamh ar ábhar agus leagan amach na lámhscríbhinní